

महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्याद्वारे व्यवस्थापन  
कायदा २००५ अंतर्गत अमुलाग्र बदल करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्र. क्रमांक: सीडीए-प्र.क्र.८१/२०२२/लाक्षेवि (कामे)

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक - २४ मे २०२२

**वाचा - महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्यांकडून व्यवस्थापन कायदा २००५**

**प्रस्तावना -**

सहभागी सिंचन या धोरणाअंतर्गत महाराष्ट्र राज्याने सन २००५ मध्ये महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्यांकडून व्यवस्थापन कायदा २००५ अंमलात आणला आहे. त्यापूर्वी सहकारी सिंचन पाणी वापर संस्थांमार्फत कार्यवाही करण्यात येत होती. मात्र २००५ साला पासून महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्याद्वारे व्यवस्थापन कायदा २००५ अंतर्गत लघु, वितरिका, कालवा व प्रकल्पस्तरीय पाणी वापर संस्थांची स्थापना करण्यात येत असून, कार्यान्वित झालेल्या पाणी वापर संस्थांना सिंचन प्रणाली हस्तांतरित करण्यात येते. सदर संस्थांनी सदर प्रणालींची देखभाल दुरुस्ती करणे पाण्याचे समन्यायी वाटप करणे, पाणीपट्टी गोळा करणे इत्यादी मोठ्या जबाबदाऱ्या त्यांच्यावर सोपविण्यात आल्या आहेत. सद्यःस्थितीत जानेवारी २०२२ पर्यंत ५६५८ पाणी वापर संस्था नोंदणी होऊन त्यापैकी ३२१३ संस्थांना १२.८४ लक्ष हेक्टर क्षेत्र व्यवस्थापनेकरिता हस्तांतरित करण्यात आलेले आहे. दिनांक १७ व १८ फेब्रुवारी २०२२ रोजी पुणे येथे वरिष्ठ अभियंता परिषद संपन्न झाली. सदर वरिष्ठ अभियंता परिषदेच्या अहवालातील परिच्छेद क्र. ९ प्रमाणे विभागातील सर्व सचिव व सर्व मुख्य अभियंता स्तरावरील अधिकाऱ्यांच्या चर्चेअंती महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्याद्वारे व्यवस्थापन कायदा २००५ च्या अंमलबजावणीत येणाऱ्या अडचणींवर मात करण्यास्तव कायद्यात आमुलाग्र बदल करणे आवश्यक असलेबाबत शासनास शिफारस करण्यात आलेली आहे. त्यानुसार महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्याद्वारे व्यवस्थापन कायदा २००५ या कायद्यामध्ये बदल करण्याच्या अनुषंगाने अभ्यासगट गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार शासन स्तरावरून खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

**शासन निर्णय -**

महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्यांकडून व्यवस्थापन कायदा, २००५ या कायद्यामध्ये सुधारणा करण्याच्या अनुषंगाने अभ्यासगट गठीत करण्यात येत आहे. सदर अभ्यासगट समितीची रचना खालीलप्रमाणे प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

अ.क्र	कार्यरत पद/ सदस्याचे नाव	समितीमधील पद
१	सचिव (लाक्षेवि)	अध्यक्ष
२	अधीक्षक अभियंता, पा.स.वि.स, पुणे	सदस्य सचिव
३	मुख्य अभियंता, वि.प्र, पुणे	सदस्य
४	मुख्य अभियंता, उ.म.प्र. नाशिक	सदस्य
५	मुख्य अभियंता, गोसीखुर्द प्रकल्प, नागपूर	सदस्य
६	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव	सदस्य
७	मुख्य अभियंता, लाक्षेवि, औरंगाबाद	सदस्य
८	प्रतिनिधी, म.ज.नि.प्र, मुंबई	सदस्य
९	अशासकीय विशेष निमंत्रित	सदस्य

#### सदर अभ्यासगटाची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल -

१) महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन कायदा २००५ चा व जलसंपदा विभागांतर्गत वरिष्ठ अभियंता परिषद यांच्या दि.१७ व १८ फेब्रुवारी २०२२ रोजी झालेल्या बैठकीतील सुचनांच्या अनुषंगाने सादर केलेल्या अहवालाचा अभ्यास करुन त्यात आवश्यकतेनुसार कलमांमध्ये बदल सूचविणे.

२) महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्यांद्वारे व्यवस्थापन नियम २००६ चा अभ्यास करुन त्यातील आवश्यकतेनुसार तरतुदींमध्ये बदल सूचविणे.

३) हे बदल सूचविताना इतर राज्यांच्या पाणी वापर संस्थांचा Model चा अभ्यास करुन योग्य Model निवडण्याबाबत स्पष्ट अभिप्राय नोंदविणे.

४) राज्याच्या सहकार कायदा अंतर्गतच्या तरतुदींपैकी Commercial Sustainability च्या अनुषंगाने आवश्यकतेनुसार कलमांचा समावेश करण्याचे सुचविणे.

**अभ्यासगटाचा कालावधी** - समितीने ३ महिन्यांत अहवाल सादर करणे बंधनकारक राहिल.

या अभ्यासगटाच्या सदस्य सचिव यांनी इतर सदस्यांशी समन्वय साधून व आवश्यकता भासल्यास या विषयामध्ये काम करणा-या इतर अधिका-यांचे सहकार्य घेवून महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतकऱ्यांकडून व्यवस्थापन नियम २००६ चा अभ्यास करुन त्यातील आवश्यकतेनुसार तरतुदींमध्ये बदल सूचविणे, हे बदल सूचविताना इतर राज्यांच्या पाणी वापर संस्थांचा Model चा अभ्यास करुन योग्य Model निवडण्याबाबत स्पष्ट अभिप्राय नोंदवावे. राज्याच्या सहकार कायदा अंतर्गतच्या तरतुदी पैकी आवश्यकतेनुसार कलमांचे समावेश करण्याचे सुचवावे. अभ्यासगटाने ८ ऑगस्ट २०२२ या दिनांकाला आपला अहवाल अपर मुख्य सचिव, (जलसंपदा) व सचिव (लाक्षेवि)

यांच्यापुढे सादर करावा. याकरीता अभ्यासगटाला कुठलीही मुदतवाढ देण्यात येणार नाही, याची कृपया नोंद घ्यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०५२४१७०३२४४६२७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अशोक पिदुरकर)  
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई - ३२.
- २) मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
- ३) मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई - ३२.
- ४) सभापती/ उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई - ३२.
- ५) मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
- ६) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई - ३२.
- ७) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई - ३२.
- ८) मा. मंत्री/राज्यमंत्री, जलसंपदा विभाग यांचे खाजगी सचिव
- ९) अप्पर मुख्य सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) सचिव ( प्रकल्प समन्वय ) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- १२) सर्व कार्यकारी संचालक, पाटबंधारे विकास महामंडळ.
- १३) सर्व मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे
- १४) सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग,
- १५) अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे संशोधन व विकास संचालनालय, पुणे
- १६) जलसंपदा विभाग /लाक्षेवि (कामे) कार्यासन संग्रहार्थ.